

Nad vladom Kukuriku koalicije visi Domaklov mač – kreditni rejting. Iz dana u dan svemoćni privatni imperatori, rejting agencije, svojim objavama o smanjenju kreditnog rejtinga članica EU, posebno eurozone, dodatno dramatiziraju ionako upozoravajuće informacije. Odgovor analitičara i financijskih tržišta, za sada, nije primjeren, očekivani, ocijenama rejting agencija jer se neke zemlje usprkos smanjenju kreditnog rejtinga i dalje zadužuju po prihvatljivim kamatnim stopama. Promatra li se kreditni rejting zemalja članica eurozone, osim Njemačke, nameće se zaključak da je euro drugo (treće) razredna valuta. Lijepa naša, kao buduća članica eurozone, s pravom „strijepe“ od eventualnog pogoršanja kreditnog rejtinga. Taj se strah, razumljivo, proširio diljem Lijepe naše što ima znatni utjecaj na ocijenu Prijedloga proračuna za ovu, 2012., godinu. Nije potrebna velika mudrost da se zaključi da eventualno smanjenje kreditnog rejtinga čini Prijedlog proračuna tek pričom bez osnova i sadržaja. U ozračju tih i takvih pogleda Prijedlog proračuna ima više kritičara nego zagovornika.

Prijedlog rashodne strane proračuna je, za ovu godinu, po prvi puta u povijesti Hrvatske nominalno manji. Da li je to malo ili nije neka čitalac prosudi sam. Pri tome mu sugeriram da prethodno razmotri činjenicu da od 2008. godine bilježimo smanjenje BDP-a, manje, i investicija, daleko veće, dok se nezaposlenost tvrdoglavo povećava. Pri tome, valja naglasiti, nije nikako nevažno, smanjene mogućnosti dodatnog zaduživanja u inozemstvu. Ovom valja pridodati činjenicu da su proračunski prihodi rezultat stanja u gospodarstvu (pitanje poreznog kapaciteta), a rashodi perspektiva, budućnost, određena prošlošću. Tako je sadašnjost određena prošlošću na prihodnoj i rashodnoj strani. Drugim riječima, u uvjetima depresije izostanak smanjenja porezne presije u maloj i otvorenoj zemlji kakva je Hrvatska nije dobro rješenje, kao što nije dobro rješenje smanjenje rashoda „samo“ ustrajnim „peglanjem“ pojedinih stavaka proračuna ili kako se je to nekad zvalo „unutrašnjim rezervama“. Ne treba gubiti iz vida činjenicu da su rashodi institucionalno, zakonski, određeni i da njihovom smanjenju prethodi promjena zakona.

Interesi koji su tijekom dvadesetak godina implementirani u proračunskim rashodima neće se tek tako mjenjati. Dovoljno je uočiti protest zemljoradnika koji je prethodio objavi Parijedloga proračuna.

Oni koji znaju ili bi trebali znati kako funkcionira država ne aplaudiraju smanjenju rashodne strane proračuna, već podvlače nedovoljnost smanjenja rashoda kako bi sutra, ukoliko nam se smanji kreditni rejting, mogli reći „mi smo upozoravali“. Prema tome, udruga poslodavaca nije primjereno reagirala na napore Vlade.

Što je s zaposlenima? Najprije valja reći da postoje djelatnici i radnici. Prvi koji su izravno ili neizravno vezani uz proračun i, kao organizirana snaga, putem sindikata ističu kako promjene nisu moguće umjesto da podrže Vladu u što primjerenijim/održivim promjenama. Tako se sukobljavaju dva monopola, država i sindikati javnih djelatnika, na uštrb sve manjeg broja radnika koji stvaraju novu vrijednost. Njihov se broj iz dana u dan smanjuje i, po prirodi stvari, povećava porezna presija po zaposlenom ove prevelike države, mjereći je veličinom BDP-a. Kratkoročna, cehovska, politika sindikata usmjerena je protiv interesa djelatnika u javnom sektoru. Naime, moguće je zamisliti da sindikati neće prihvatiti prijedloge vlasti u ograničavanju, smanjivanju, plaća. Međutim, ustrajnost sindikata sutra će biti „nagrađena“, kad izgubimo kreditni rejting, kada nam vjerovnici sjednu za vrat, ogorčenjem onih istih radnika koji im danas daju podršku. Sindikati bi morali imati u vidu interese hrvatske države što se jasno odnosi i na sve ostale interesne skupine. Moram reći da je moguće raspravljati o tome kako zaštititi one koji dobijaju najmanje uključivo i veliku armiju nezaposlenih, ali nikako da li ćemo platiti cijenu da bi izašli iz ove, oprostite na izrazu, dramatične krize. Naprosto, kao i u svakoj obitelji, pretjerano rasipništvo u jednom vremenu nameće oskudicu u nekom drugom vremenu. Dovoljno se je podsjetiti Josipovog tumačenja faraonovog sna.

Predviđeno smanjenje rashodne strane proračuna svakako je za podržati. Da li je smanjenje dovoljno veliko drugo je pitanje. Vlada je usamljena u nalaženju izlaska iz postojeće krize. Nikako da ostale političke opcije shvate da su svojim odnosom i sami „zalužni“ za eventualne poteškoće koje bi mogle uslijediti uslijed smanjenja kreditnog rejtinga. Konstruktivan dijalog u ovim i ovakvim uvjetima je nužnost koju nema nitko pravo ignorirati. Stanje u kojem se nalazi hrvatska država mjenja odnos pozicije i opozicije.

Konačno, iznosim vlastito određenje, Prijedlog proračuna učinio bi nešto drugačijim od predloženog, posebice na prihodnoj strani. Imajući u vidu institucionalna ograničenja glede radikalnijeg smanjenja rashoda najavio bih reviziju proračuna do kraja lipnja ove godine, a preostalo bi vrijeme iskoristio za promjene zakonskih okvira koja onemogućavaju radikalnije smanjenje rashodne strane proračuna. Hrvatski građani su svjesni da bez radikalnijih promjena u pristupu i rješavanju problema nema izlaska iz krize. Na tim su osnovama i dobili izbore. Upravo zato, usprkos ponešto različitim promišljanjima, podržavam Vladu u nastojanjima da pokrenu ovaj sve umorniji hrvatski brod.